

15. Vytrianskyi, V.V. (2006), *Obiazatelstva yz dohovora perevozky passazhyra / Hrazhdanskoe pravo: v 4 t. T.4.* [Obligations from the contract of transportation of the passenger / Civil law: in 4 volumes. Volume 4], Volters Kluver, Moskow, Russia.
16. “On the rights of passengers in bus traffic and amending Regulation (EC) 2006/2004” : Regulation (EU) No. 181/2011 of 16 February 2011 / European Parliament and Council. Official site of the Ministry of Justice of Ukraine. URL: <http://old.minjust.gov.ua/45893>.
17. Case Sibley v. City Service Transit Co. 2 N.J. 458 (1949) 66 A.2d 864. URL: <https://www.leagle.com/decision/19494602nj4581405>.

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2018-2-05>

УДК 347.124: 332.025.28

ДО ПИТАННЯ ДОДЕРЖАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ СТОСОВНО АПАТРИДІВ В ПРОЦЕСІ ПРИВАТИЗАЦІЇ

Задорожний О.В., адвокат, аспірант

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
advocate-alexzp@i.ua*

У статті проаналізовано цивільно-правовий статус апатридів, як потенційних суб'єктів приватизації, з точки зору Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та усталеної практики Європейського суду з прав людини. Зокрема, автор досліджує підстави обмеження їх дієздатності (правочиноздатності) та відповідність таких обмежень європейським стандартам та Конституції України. Внаслідок здійсненого наукового аналізу зроблено висновок про дискримінаційний та антиконституційний характер обмежень прав апатридів стосовно їх можливості виступати покупцями об'єктів приватизації.

Ключові слова: приватизація, покупці об'єктів приватизації, дискримінація апатридів, правова визначеність, легітимна мета, «справедливий баланс» між загальними інтересами суспільства та індивідуальними інтересами особи, стандарти ЄСПЛ.

TO THE ISSUE OF THE ENFORCEMENT OF EUROPEAN STANDARDS FOR APATRIDS IN THE PRIVATIZATION PROCESS

Zadorozhnyi O.V.

*Zaporizhzhia national university, str. Zhukovskogo, 66, Zaporizhzhia, Ukraine
advocate-alexzp@i.ua*

In the article are considered the civil status of apatrids as potential subjects of privatization according of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the established practice of the European Court of Human Rights. In particular, the author investigates the grounds for limiting their capacity (deal capacity) and the compliance of such restrictions with European standards and the Constitution of Ukraine. As a result of the scientific analysis, a conclusion was drawn about the discriminatory and unconstitutional nature of restrictions on the rights of stateless persons regarding their ability to act as buyers of privatization objects.

In particular, the text of the article states that the Law of Ukraine "On Privatization of State and Communal Property" dated January 18, 2018 No. 2269-VIII (hereinafter – the Law) came into force on March 7, 2018. The new Law provides for the exclusion of stateless persons from privatization.

Meanwhile, according to Article 6 of the Law of Ukraine "On the Principles of Prevention and Combating of Discrimination in Ukraine" dated September 6, 2012 No. 5207-VI, all persons, regardless of their specific features, have equal rights and freedoms, as well as equal opportunities for their implementation. Moreover, the said law concerns, among other things, the sphere of public relations, such

as access to goods and services, and other areas of public relations. Consequently, stateless persons are deprived of equality in access to goods (objects of privatization).

According to the author, this is evidence of discrimination in accordance with national legislation, and also unconstitutional, since according to Article 22 of the Constitution of Ukraine, constitutional rights and freedoms are guaranteed and cannot be abolished. When adopting new laws or introducing amendments to existing laws, it is not allowed to narrow the content and scope of existing rights and freedoms. At the same time, stateless persons were present in the list of potential buyers in the previous Law of Ukraine "On privatization of state property" (Article 8). That is, stateless persons for more than 26 years (from March 4, 1992 and before till March 7, 2018) could be buyers of privatization objects. At the same time, the law deprives them of this right, without any reasoning (even at the level of the explanatory note to the draft law).

In addition, the legal restrictions on the rights of stateless persons are also analyzed in terms of European standards. In particular, the practice of the ECHR has developed an approach that recognizes discrimination in the treatment of persons in different ways, without objective and reasonable justification, in relatively similar situations. At the same time, the ECHR emphasizes that the difference in treatment is discriminatory if it does not pursue a legitimate aim or if there is no reasonable correlation between the means employed and the pursued purpose. This concept has been supported and consistently implemented by key European institutions – such as the European Commission for Democracy through Law (Venice Commission), as evidenced by the "Rule of Law" report, which was approved at the 86th plenary meeting of the commission (March 25-26, 2011 year)

Therefore, the author comes to the conclusion that the law novel about the exclusion of stateless persons from the number of buyers of privatization objects is unconstitutional, and also has all the signs of discrimination, both at the national and international level.

In the light of the above, in the opinion of the author, it is urgently necessary, as soon as possible, to amend the Law, in order to prevent the negative decisions of the ECHR against Ukraine, and without waiting for the recognition of such a law novel as unconstitutional, in order to raise the prestige of the state in the world, renewal of unjustly violated and discriminatory rights of stateless persons to participate in privatization.

Key words: privatization, purchasers of privatization objects, discrimination of apatrids, legal certainty, legitimate purpose, "fair balance" between the community with the interests of society and the individual interests of the person, ECHR standards.

07.03.2018 року набув чинності Закон України «Про приватизацію державного і комунального майна» від 18.01.2018 р. № 2269-VIII [10] (далі – Закон). Цим Законом, серед іншого, суттєво по-іншому, ніж у попередній редакції Закону, [11] унормовано перелік осіб, які можуть виступати покупцями державного і комунального майна, що приватизується (далі – об'єкти приватизації). Зокрема, в Законі збільшено законодавчі обмеження доступу до товарів (об'єктів приватизації) для певних груп осіб. Природньо, що такі обмежувальні заходи держави несуть в собі потенційні ризики дискримінації, що спонукає до виваженого та прискіпливого відношення до введення таких обмежень. В будь-якому разі, такі законодавчі обмеження повинні неодмінно відповідати як Конституції України, так і європейським стандартам, гарантованим Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), а також практиці Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ). Незважаючи на це, у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про приватизацію державного майна» [13] (далі – проект Закону) цьому питанню не приділено належної уваги, натомість зазначено, що у проекті Закону відсутні положення, які містять ознаки дискримінації. Це не відповідає дійсності, оскільки стаття 8 Закону, на відміну від попередньої редакції цього ж Закону, виключає із числа покупців об'єктів приватизації апатридів. З огляду на це, актуальність дослідження є значною.

Окремими питаннями правового регулювання приватизаційних відносин та дискримінації займалися Ю. Алданов, І. Бандурка, О. Дзера, Т. Дудаш, Н. Демченко, К. Легких, В. Луць, В. Нагорняк, О. Скворцов, Р. Христова, Р. Шишка, М. Шутов, В. Щербина та інші. Проте деякі проблемні аспекти правового регулювання відповідних відносин потребують більш глибокого та системного дослідження, насамперед, – під кутом зору дії антидискримінаційних гарантій в процесі приватизації.

Мета дослідження полягає у виявленні деяких проблемних аспектів правового регулювання суспільних відносин, що складаються в процесі застосування конституційних та європейських антидискримінаційних стандартів під час приватизації державного і комунального майна на підставі новел, запроваджених Законом, а також вироблення пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання відповідних відносин.

У пояснювальній записці до проекту Закону України «Про приватизацію державного майна» (далі – проект Закону) [13] йдеться про те, що його метою є суттєве удосконалення, спрощення і скорочення процедур приватизації, залучення широкого кола інвесторів до придбання державної власності. Також зазначається, що проект Закону покликаний забезпечити гармонізацію законодавства.

Втім, статтею 8 Закону апатриди були виключені з переліку покупців об'єктів приватизації. Таке виключення має наслідком *позбавлення апатридів частини цивільної дієздатності*, адже тепер вони не зможуть реалізувати її в повній мірі та стати власниками державного або комунального майна, яке продається шляхом приватизація (до того ж, як не дивно, вони зможуть стати такими власниками у разі відчуження державного / комунального майна *альтернативним способом поза приватизацією*, що є поширеною практикою [20]). Такий підхід, на нашу думку, не витримує критики з огляду на наступне.

Згідно із частиною 1 статті 318 ЦК України, суб'єктами права власності є Український народ та інші учасники цивільних відносин, визначені статтею 2 цього Кодексу. Стаття 2 ЦК України [12] учасниками цивільних відносин визначає *фізичних та юридичних осіб*. Поняття фізичної особи закріплено в статті 24 ЦК України, відповідно до якої, *людина* як учасник цивільних відносин *вважається фізичною особою*. Відповідно до статті 26 Конституції України [1] (далі – Конституція), *іноземці та особи без громадянства, що перебувають в Україні на законних підставах, користуються тими самими правами і свободами, – за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України*. Те ж саме закріплено і в частині 2 статті 30 ЦК України, згідно якої обсяг цивільної дієздатності фізичної особи встановлюється цим Кодексом і може бути обмежений виключно у випадках і в порядку, встановлених законом.

Зазначені нормативні приписи щодо рівності прав є елементом верховенства права, який вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у *закони*, які за своїм змістом мають бути проникнуті ідеями соціальної справедливості, свободи, *рівності* тощо [16]. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством, як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема: норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології *справедливості*, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України [16].

Гарантії додержання рівності в питаннях власності закріплені в статті 13 Конституції України, яка без жодних застережень проголошує те, що *усі суб'єкти права власності рівні перед законом*. Ця гарантія повторюється і в частині 2 статті 318 ЦК України.

Варто зазначити, що згідно із статтею 6 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012р № 5207-VI [8] всі особи незалежно від їх певних ознак мають рівні права і свободи, а також *рівні можливості для їх реалізації*.

Отже є всі підстави для виокремлення ознак *дискримінації*. Під дискримінацією на національному рині розуміється ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками, в тому числі *громадянства, місця проживання або іншими ознаками*, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), *знає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі*, встановленій цим

Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними [8].

Слід підкреслити, що дія зазначеного закону поширюється також на відносини між юридичними особами публічного та приватного права, місцезнаходження яких зареєстровано на території України, а також фізичними особами, які перебувають на території України. До того ж зазначений закон стосується, серед іншого, такої сфери суспільних відносин, як *доступ до товарів і послуг* та на інших сфер суспільних відносин [8].

З цього приводу доцільно зазначити, що недопущення дискримінації є частиною міжнародних зобов'язань України (стаття 7 Загальної декларації прав людини [2], Конвенція № 111 Міжнародної організації праці Про дискримінацію в області праці і занять від 25.06.1958 р. [3], стаття 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права [5], статті 2,20, 26 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права [6], затверджений 21-й сесією Генеральною Асамблеєю ООН 16.12.1966 р. тощо). Чільне місце в системі міжнародно-правових гарантій в цьому питанні посідає Конвенція [4] та практика ЄСПЛ.

Відповідно до статті 14 Конвенції «Заборона дискримінації», користування правами та свободами, визнаними в цій Конвенції, має бути забезпечене без дискримінації *за будь-якою ознакою*. Конструкція цієї статті Конвенції свідчить про те, що перелік ознак, за якими може здійснюватись дискримінація, не є вичерпним.

Варто погодитись з Дудаш Т.І., який зазначає, що у Конвенції втілене прагнення заборонити виключно прояви свавільної дискримінації, тобто прояви відмінного поведіння без об'єктивного і розумного пояснення [19].

Показовим є рішення ЄСПЛ у справі «Пічкур проти України» [14], де в пунктах 48, 49 розкрито сутнісні ознаки дискримінації, якими визнаються поведіння з особами у різний спосіб, *без об'єктивного та розумного обґрунтування*, у відносно схожих ситуаціях. Водночас ЄСПЛ наголошує, що відмінність у ставленні є дискримінаційною, якщо вона не переслідує легітимну ціль або якщо немає розумного співвідношення між застосованими засобами та переслідуваною ціллю. Договірна держава користується свободою розсуду під час визначення того, чи якою мірою відмінності в інших схожих ситуаціях виправдовують різне ставлення

Отже видається, що обмеження дієздатності апатридів в питаннях приватизації не містить жодного *об'єктивного та розумного обґрунтування*. Адже в попередньому законі такі права в них були наявні і їх звуження жодним чином не обґрунтовано ані в Законі, ані, принаймні, в пояснювальній записці до законопроекту (в якій, навпаки, стверджується про відсутність положень, які містять ознаки дискримінації). Якщо б в Законі мова йшла про загальну заборону іноземцям приймати участь в приватизації, то це б могло мати певне обґрунтування позиції держави. Натомість, як вбачається із статті 8 Закону, іноземні громадяни, в цілому, можуть бути покупцями приватизованого майна. Більше того, згідно зі статтею 2 Закону, метою приватизації, серед іншого, є залучення *іноземних* інвесторів. Отже можливість придбати державне / комунальне майно іноземцем (на відміну, наприклад, від земель сільськогосподарського призначення) не є частиною державної політики, а отже не може виправдовуватись захистом національних інтересів.

Як відомо, ЄСПЛ оцінює наявність порушення Конвенції крізь призму трьох критеріїв, які слід оцінювати на предмет сумісності заходу втручання у право особи із гарантіями Конвенції, а саме:

- 1) чи є втручання законним (чи не є воно здійсненим «*ultra vires*»);
- 2) чи має воно «суспільний», «публічний» інтерес та «легітимну мету»;
- 3) чи є такий захід (втручання) необхідними та пропорційним визначеним цілям, чи дотримано «справедливий баланс» між загальними інтересами суспільства та індивідуальними інтересами особи.

Негативна відповідь на будь-який з перелічених критеріїв свідчить про порушення Конвенції. Як зазначалось вище, національне законодавство за загальним правилом гарантує рівність прав апатридів з громадянами України в цивільних відносинах. Навіть більше, частина 2 статті 3 Закону України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» [9] імперативно закріплює, що іноземці та *особи без громадянства*, які перебувають під юрисдикцією України, незалежно від законності їх перебування, *мають право на визнання їх правосуб'єктності та основних прав і свобод людини*. Згідно ж з доктриною цивільного права, правосуб'єктність включає в себе і дієздатність (елементом якої є *правочиноздатність*, тобто в контексті дослідженого питання здатність бути покупцем приватизованого майна). Окрім цього, як зазначалось вище, метою Закону (стаття 2) є, серед іншого, залучення *іноземних інвестицій*.

Відтак, таке обмеження прав апатридів, поряд із законодавчим забезпеченням їх статусу, порушує *принцип правової визначеності*, який вимагає належної *якості закону*.

З цього приводу ЄСПЛ виробив концепцію перевірки того, чи було втручання у права здійснено «у відповідності із законом.]. Її зміст полягає в тому, що, перш за все, такі заходи повинні мати підставу в національному законодавстві. Вона також відсилає до *якості такого законодавства*, вимагаючи, щоб воно було доступним для заінтересованих осіб, *чітким і передбачуваним у застосуванні* [15].

Ця концепція повністю підтримується і послідовно впроваджується ключовими Європейськими інституціями. Зокрема, у доповіді «Верховенство права», яка схвалена Європейською комісією «За демократію через право» (Венеціанською комісією) на 86-му пленарному засіданні (25-26 березня 2011 року), наголошено, що принцип правової визначеності є ключовим у питанні довіри до судової системи і верховенства права; держава зобов'язана дотримуватись та застосовувати у прогнозований і послідовний спосіб ті закони, які вона ввела в дію (пункт 44); правова визначеність передбачає, що норми права повинні бути зрозумілими і точними, а також спрямованими на забезпечення постійної прогнозованості ситуацій у правових відносинах (пункт 46); парламентові не може бути дозволено зневажати основоположні права людини внаслідок ухвалення нечітких законів (пункт 47) (КСУ від 27.02.2018р. № 1-р/2008 справа № 1-6/2018 [18].

Звідси вбачається, що обмеження прав апатридів в питаннях приватизації не є таким, що здійснюється «у відповідності із законом» (навпаки – є здійсненим «*ultra vires*»).

Стосовно тесту ЄСПЛ на те, чи має зазначене обмеження «суспільний», «публічний» інтерес та «легітимну мету»: як слідує з вищевикладеного, жодної легальної, суспільної мети в обмеженні дієздатності апатридів Закон не містить. Навіть більше, пояснювальна записка до Закону також не розкриває мети таких обмежень.

Відносно «тесту на пропорційність», слід погодитись із Дудаш Т.І., який зазначає, що ЄСПЛ прагне до належної рівноваги між різними правами та інтересами. Водночас «необхідність» означає, що втручання відповідає нагальній суспільній потребі та є пропорційним меті, окресленій як результат такого втручання [19]. Тест на пропорційність, як слідує з вищевикладеного, теж є негативним.

Окремо слід підкреслити, що звуження прав апатридів є самостійною підставою для визнання таких змін ще й неконституційними, адже згідно статті 22 Конституції, конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. *Під час прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу наявних прав і свобод*.

Поняття змісту прав і свобод людини та їх звуження розкривається Конституційним Судом України, який зазначає, що зміст прав і свобод людини – це умови і засоби, які визначають матеріальні та духовні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування і розвитку. Обсяг прав людини – це кількісні показники відповідних можливостей, які

характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву, та виражені у певних одиницях виміру.

Звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістових характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики [17].

Водночас в попередньому Законі України «Про приватизацію державного майна» (стаття 8) [10] *апатриди* були присутні в переліку потенційних покупців. Тобто апатриди протягом *понад 26 років* (починаючи з 04.03.1992 року і до 07.03.2018 р.) могли бути покупцями об'єктів приватизації. Проте Закон *без будь-яких мотивувань* (навіть на рівні пояснювальною записки до проекту Закону) позбавляє їх цього права.

Відтак, доходимо висновку, що прийняття Закону звузило права апатридів, обмеживши їх обсяг дієздатності щодо придбання державного і комунального майна порівняно з попереднім Законом України «Про приватизацію державного майна» [11]. Це, безумовно, не тільки не відповідає європейським стандартам, а й порушує Конституцію України.

Такий стан правового регулювання створює передумови до визнання будь-якої приватизації незаконною через протиправне недопущення до її участі апатридів.

Підсумовуючи наведене, доходимо висновку, що новела про виключення апатридів з числа покупців об'єктів приватизації є неконституційною, а також має всі ознаки дискримінації як на національному, так і на міжнародному рівні.

З урахуванням наведеного, з метою запобігання винесенню негативних рішень ЄСПЛ стосовно України, а також не чекаючи визнання такої новели неконституційною, задля підняття престижу держави у світі, на нашу думку, вкрай необхідно якомога швидше внести зміни до Закону, поновивши безпідставно порушені та дискриміновані права апатридів на участь у приватизації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення: 30.06.2016. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 11.04.2018).
2. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена у резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 р. Дата оновлення: 10.12.1948. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 11.04.2018).
3. Про дискримінацію в області праці і занять: Конвенція № 111 Міжнародної організації праці від 25.06.1958 р. Дата оновлення: 25.06.1958. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_161 (дата звернення: 11.04.2018).
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: ратифіковано Законом України від 17.07.1997 р. № 475/97-ВР. Дата оновлення: 02.10.2013. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 11.04.2018).
5. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, затверджений 21-й сесією Генеральною Асамблеєю ООН від 16.12.1966 р. Дата оновлення: 19.10.1973. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 11.04.2018).
6. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, затверджений на 21-й сесії Генеральною Асамблеєю ООН від 16.12.1966 р. Дата оновлення: 19.10.1973. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042 (дата звернення: 11.04.2018).

7. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення: 06.02.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 11.04.2018).
8. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06.09.2012 р. № 5207-VI. Дата оновлення: 30.05.2014. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (дата звернення 11.04.2018р.).
9. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 09.2011 р. № 3773-VI. Дата оновлення: 27.09.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17> (дата звернення: 11.04.2018).
10. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18 01.2018 р. № 2269-VIII. Дата оновлення: 18.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2269-VIII> (дата звернення: 11.04.2018).
11. Про приватизацію державного майна: Закон України від 04.03.1992 р. № 2163-XII. Дата оновлення: 07.03.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2163-12> (дата звернення: 11.04. 2018).
12. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення: 17.06.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 11.04.2018).
13. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про приватизацію державного майна» від 19.09.2017 р. № 7066. Дата оновлення: 19.09.2017. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62455 (дата звернення: 11.04. 2018)
14. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Пічкур проти України» (заява 10441/06) від 07.11.2014 р. Дата оновлення: 07.11.2014. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_984 (дата звернення 11.04.2018 р.)
15. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серков проти України» (заява 39766/05) від 07.07.2012 р. Дата оновлення: 07.07.2012. URL: old.minjust.gov.ua/file/1613.docx (дата звернення 11.04.2018р.).
16. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 р. № 15-рп/2004 , справа 1-33/2004. Дата оновлення: 02.11.2004. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04> (дата звернення 2 квітня 2018р.)
17. Рішення Конституційного Суду України у справі у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України та 50 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців третього, четвертого пункту 13 розділу XV «Прикінцеві положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» та офіційного тлумачення положення частини третьої статті 11 Закону України «Про статус суддів» (справа про рівень пенсії і щомісячного довічного грошового утримання) від 11.10.2005 р. № 8-рп/2005, справа № 1-21/2005. Дата оновлення: 11.10.2005. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/v008p710-05> (дата звернення 11.04.2018р.)
18. Рішення Конституційного Суду України у справі України у справі за конституційними поданнями 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців тринадцятого, чотирнадцятого пункту 32 розділу I Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» та Верховного Суду України

щодо відповідності Конституції України (конституційності) положення абзацу першого підпункту 164.2.19 пункту 164.2 статті 164 Податкового кодексу України (справа про оподаткування пенсій і щомісячного довічного грошового утримання) від 27.02. 2018 р. № 1-р/2018, справа № справа № 1-6/2018. Дата оновлення: 27.02.2018. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-18> (дата звернення 11.04.2018р.)

19. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини : навчальний посібник. Київ, 2016. 488с.
20. Задорожний О.В. Мета як конститутивна ознака приватизації державного майна. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2017. № 3. С.51-58.

REFERENCES

1. “Constitution of Ukraine”: Law of Ukraine dated June 28, 1996, No 254к/96-ВР, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. “Universal Declaration of Human Rights”: adopted and proclaimed in the resolution 217 A (III) General Assembly of UN dated December 10, 1948, available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
3. “Discrimination in Labor and Occupations”: Convention No. 111 of the International Labor Organization dated June 25, 1958, available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/993_161.
4. “Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms”: ratified by the Law of Ukraine dated July 17, 1997 No 475/97-ВР available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004
5. “International Covenant on Civil and Political Rights”, approved by the 21st session of the General Assembly of UN dated December 16, 1966, available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
6. “International Covenant on Economic”, Social and Cultural Rights, approved by the 21st session of the General Assembly of the UN dated December 16, 1966, available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_042.
7. “Commercial Code of Ukraine”: Law of Ukraine dated January 16, 2003, No 436-IV, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
8. “On the Principles of Prevention and Counteraction of Discrimination in Ukraine”: Law of Ukraine dated September 6, 2012 No. 5207-VI, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>.
9. “On the legal status of foreigners and stateless persons”: Law of Ukraine dated September 22, 2011 No 3773-VI, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>.
10. “On Privatization of state and communal property”: Law of Ukraine dated January 18, 2018, No 2269-VIII, available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2269-VIII>.
11. “On Privatization of state property”: Law of Ukraine dated March 4, 1992, No 2163-XII, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2163-12>
12. “Civil Code of Ukraine”: Law of Ukraine dated January 16, 2003 No. 435-IV, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
13. Explanatory note to the draft Law of Ukraine “On the privatization of state property” dated September 19, 2017 No 7066, available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62455
14. Judgment of the European Court of Human Rights in the Case of Pichkur v. Ukraine (Application No. 10441/06) dated November 07, 2014, available at: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_984.

15. Judgment of the European Court of Human Rights in the Case of Serkov v. Ukraine (Application No. 39766/05) dated July 07, 2012, available at: old.minjust.gov.ua/file/1613.docx.
16. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case of the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of Article 69 of the Criminal Code of Ukraine (case on the appointment by the court of a milder punishment) of 02.11.2004 No. 15-rp / 2004, case No 1-33 / 2004, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04>.
17. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in the case on the constitutional petition of the Supreme Court of Ukraine and 50 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the paragraphs of the third and fourth clause 13 of Section XV "Final provisions" of the Law of Ukraine "On Compulsory State Pension Insurance" and an official interpretation of the provision of part three of Article 11 of the Law of Ukraine "On the Status of Judges" (case on the level of pensions and monthly lifetime maintenance) dated October 11, 2005 No. 8-rp / 2005, case No 1-21 / 2005, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/en/v008p710-05>
18. The decision of the Constitutional Court of Ukraine in case of Ukraine on the constitutional petitions of 48 people's deputies of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the paragraphs of the thirteenth and fourteenth paragraphs of section 32 of section I of the Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and certain legislative acts of Ukraine on tax reform "and the Supreme Court of Ukraine regarding the compliance of the Constitution of Ukraine (constitutionality) with the provisions of the first paragraph of point 164.2.19 of clause 164.2 of Article 164 of the Tax Code country (case of taxation of pensions and monthly lifetime maintenance) from 27.02. 2018 No. 1-p / 2018, case No1-6 / 2018, available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-18>
19. Dudash, T.I. (2016), *Praktyka Evropeiskoho sudu z prav liudyny: navchalnyi posibnyk* [The practice of the European Court of Human Rights: Tutorial], Kyiv, Ukraine.
20. Zadorozhnyi, O.V. (2017), "Purpose as a integral feature of privatization the state property", *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*, no 3, pp. 51-58.

DOI <https://doi.org/10.26661/2616-9444-2018-2-06>

УДК 349.444:347.238.3

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ОБ'ЄДНАННЯ СПІВВЛАСНИКІВ БАГАТОКВАРТИРНОГО БУДИНКУ ЯК СУБ'ЄКТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Калюжна В.В., аспірант

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
vv06vv@ukr.net*

Стаття присвячена дослідженню правового статусу об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ) як суб'єкта цивільного права, визначенню загальних та особливих ознак, властивих даному суб'єкту, що виділяє його з-поміж інших суб'єктів цивільних правовідносин. Визначення зазначених ознак є вкрай важливим, оскільки дозволяє вирішувати проблеми не лише теоретичного, але й практичного значення щодо правосуб'єктності ОСББ. Йдеться, зокрема, про наявність ряду питань організаційного характеру у сфері речових та зобов'язальних правовідносин